

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Herröknanäs, Gnesta kommun

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Reservatets benämning: Herröknanäs

Objektnummer: 04-02-080

Kommun: Gnesta

Registerområde: Gryts församling

Lägesbeskrivning: Området är beläget på södra sidan om sjön Misteln, ca 4 km nordväst om Stjärnhov

Gräns: Reservatets gräns är markerad med heldragen linje på bifogad karta, bilaga 1

ID-punkt: 6555500/1565570

Fastigheter: Herrökna 1:1 och 2:1

Markägare: Eva Christina Ankarcrona och Nils Ankarcronas dödsbo

Area: 33,8 ha

Därav landarea: Enbart land

Naturtyper:

Betesmark	20,0 ha
Slätteräng	12,0 ha
Ädellövskogslund	1,5 ha
Bergstallskog	0,3 ha

Förvaltare: Länsstyrelsen

BESKRIVNING AV RESERVATET

Området är beläget på södra sidan av sjön Misteln. En del av reservatet utgörs av halvön Herröknänäs som givit reservatet dess namn. Denna halvö består av två höjdplatåer med berg i dagen, vilka omges av morän. Mellan dessa platåer finns låglänta partier med leror och kärrtorv och som åtminstone under vårarna är översvämmade. På fastlandssidan höjer sig terrängen mot söder. De torrare partierna inom detta område består av öppen betesmark med dungar av äldre lövträd och enar. Här finns en artrik hagmarksvegetation med fältgentiana, solvända och kattfot. Markerna har ett rikt fågel- och insektsliv med bl.a. fiskgjuse, trana och utrotningshotade insektsarter som t.ex. den inom Europeiska Unionen uppmärksammade läderbaggen (*Osmoderma eremita*).

Utmed sjön växer bestånd av björk och al. Strandängar som betas finns framförallt i den östra och sydöstra delen av reservatet men finns även söder om Lerviken vid Herröknänäshalvöns sydvästsida. Strax söder om Lerviken i reservatets västra del finns en kulle som är bevuxen med bl.a. tall, björk, ek, en och gran. Där växer även ett bestånd av fältgentiana.

De öppna markerna inom reservatet är i regel bevuxna med artrik hagmarksvegetation med arter ur naturbetesmarkernas flora. Halvön Herröknänäs är delvis lövskogsbevuxen. Den södra platån är bevuxen med enstaka lindar och ekar, den norra däremot är helt skogsklädd och säte för en ovanligt rik lundflora som t.ex. lungört, underviol och gulsippa.

Reservatet som helhet äger en mycket mångformig vegetation. Här finns betade strandängar, gamla ädellövskoglundar, naturbetesmarker och en rik flora och fauna. Hela reservatet är av Sverige föreslaget till Natura 2 000. De naturtyper enligt habitatdirektivet som området innehåller är stagg- gräsmarker (6230), artrika, torra- friska låglandsgräsmarker (6270), slåtterängar i låglandet (6510), lövsumpskogar av fennoskandisk typ (9080), äldre, boreonemorala ädellövskogar av fennoskandisk typ (9020), samt trädklädda betesmarker (9070).

Utbredningen av de olika naturtyperna framgår nedan. Angivna skötselområden framgår av skötselplanen som utgör bilaga till beslutet.

Stagg- gräsmarkerna uppträder i de fuktiga områdena närmast Lerviken, *låglandsgräsmarkerna* finns dels i de torra, björkbevuxna områdena i den södra delen av skötselområde 1, dels i skötselområde 2 där en backe med enbuskar och rik flora knuten till äldre fodermarker bildar reservatets gräns i nordväst. *Slåtterängen* ligger längs stranden av Lillsjön och i det låglänta partiet mellan Lillsjön och Lerviken, vilket i princip motsvarar skötselområde 3. Lövsumpskogen är det alkärr som gränsar mot odlingsmarkerna i öster, beläget i skötselområde 4. *Äldre boreonemoral ädellövskog* finns främst på den yttersta udden av reservatet. *Trädklädda betesmarker* täcker de trädklädda men ej slutna markerna, främst i områdets centrala del.

Reservatet tillhör också ett av de områden som Naturvårdsverket pekat ut i den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet.

Inom ramen för skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopinventering har två nyckelbiotoper registrerats inom reservatsområdet. En av dessa är belägen på höjdplatån i den norra delen av Herröknanäshalvön. Av beskrivningen av denna biotop framgår bl.a. att området utgörs av betad hagmark med ett glest trädskikt som domineras av mycket gammal och grov ek. Inslag av asp, lind och vårtbjörk förekommer. Grova ek- och lindlångor samt torra grenar uppträder tämligen rikligt. Eken har kraftigt förklyftad skorp bark och en spärrgrenig krona. Den andra nyckelbiotopen påträffas i den sydöstra delen av reservatet och det mest framträdande inslaget i denna biotop är de gamla och mycket grova klubbalar som växer där.

ÄRENDETS BEREDNING

De höga natur- och kulturhistoriska värdena vid Herröknanäs har varit kända sedan lång tid tillbaka. Tankar har därför funnits sedan början av 1990- talet att ta upp en diskussion med markägaren och Naturvårdsverket om ett mer permanent skydd av området. Det definitiva beslutet att försöka förverkliga dessa planer kom dock först i slutet på 90- talet då EU:s fond Life- Natur och Naturvårdsverket beslöt att satsa pengar på att skydda de områden i södra Sverige som hyser läderbagge. Pengarna skulle användas för att bilda naturreservat eller motsvarande där dessa skalbaggar har påträffats. Den första kontakten med markägarna angående frågan om reservatsbildning togs på höstkanten 1999. Inga direkta invändningar framfördes mot länsstyrelsens planer. En värdering av intrångsersättningen för en reservatsbildning kunde därför utföras under oktober samma år.

Under sommaren 2000 upprättades ett förslag till beslut om naturreservat med tillhörande skötselplan som sändes på remiss till markägarna, arrendatorn, Naturvårdsverket, Gnesta kommun, Skogsvårdsstyrelsen samt vissa ideella organisationer. De inkomna remissynpunkterna har beaktats och arbetats in i beslutet.

Den slutliga överenskommelsen om ersättningsbeloppet för intrånget träffades under våren 2001.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken förklarar länsstyrelsen det område som markerats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

ÄNDAMÅLET MED NATURRESERVATET

Ändamålet med reservatet är att bevara och restaurera ett område med mycket hög biologisk mångfald, vårda och bevara värdefull natur- och kulturmiljö samt att området skall vara tillgängligt för friluftslivet.

Ett annat ändamål är att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för de naturtyper i området som ingår i habitatdirektivets bilaga 2 samt att bevara läderbaggens livsmiljöer i ett långsiktigt perspektiv.

De biologiska värdena är knutna till flera olika biotoper i området. Läderbaggens och andra insekters livsmiljöer är framförallt knutna till de gamla ädellövträden, huvudsakligen ek. Dessa träd måste därför ges möjlighet att utvecklas på sådant sätt att livsbetingelserna för dessa vedlevande arter är gynnsamma. Hagmarkerna och slåtterängarna har höga botaniska och ornitologiska värden. Dessa värden kan bibehållas och stärkas genom fortsatt hävd på det sätt som sker i dag. Inom några mindre ädellövskogspartier av lundkaraktär skall inga skötselåtgärder företas.

Ändamålet skall tryggas genom att

- hela området skall betas
- slåtterängarna skall slås och betas
- frihuggning av gamla och även vissa andra ekar i betesmarken, bortsett från de markerade partier som skall tillåtas utvecklas fritt
- gallring i områden där träden bedöms stå för tätt
- gynna återväxten av ek
- lämna ett delvis lundartat ädellövskogsparti samt ett område med grov al att utvecklas fritt, bortsett från bete
- allmänheten tillåts ströva fritt i området och att stättor anläggs mellan betesfällorna
- försiktig hamling av vissa lindar som bedöms tåla en sådan åtgärd

FÖRESKRIFTER FÖR NATURRESERVATET

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordnar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5,6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 och 22 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande naturreservatet

RESERVATSFÖRESKRIFTER

A Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark – och vattenområden inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

BESLUT

5(6)

Datum

Dnr

2001-06-15

231-4790-2000

1. uppföra byggnad eller annan anläggning
2. anlägga väg, parkeringsplats eller uppställningsplats för fordon
3. anlägga luft- eller markledning
4. anordna upplag
5. borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna
6. avverka eller utföra annan skogsvårdsåtgärd än vad krävs för reservatets skötsel (får endast utföras efter förvaltarens anvisningar)
7. ta bort eller upparbeta dött träd, nedfallna döda grenar eller vindfälle
8. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
9. sprida konstgödsel eller andra växtbefrämjande ämnen
10. tillföra kalk eller andra mineralämnen till marken

B Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. utmärkning av reservatet
2. anläggning av en mindre parkeringsplats på plats som framgår av skötselplanen
3. uppsättning av informationstavla i anslutning till parkeringsplatsen
4. skötsel av området i enlighet med fastställd skötselplan

C Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. tälta
2. elda
3. medvetet störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd
4. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar
5. plocka växter eller växtdelar med undantag för bär och matsvamp
6. fånga och insamla ryggradslösa djur, med undantag för forskningsändamål
7. medföra okopplad hund eller annat husdjur med undantag för jakt med drivande hund eller för eftersök
8. uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift

Ovanstående föreskrifter ska inte utgöra hinder för förvaltare att genomföra eller upphandla den skötsel som ska genomföras enligt till beslutet hörande skötselplan.

BESLUT

6(6)

Datum

Dnr

2001-06-15

231-4790-2000

Med stöd av 3 § förordningen (SFS 1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken fastställer länsstyrelsen de mål och riktlinjer som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen. Förvaltare av naturreservatet skall vara länsstyrelsen.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4.

Beslut i detta ärende har fattats av länsstyrelsens styrelse. Därvid har närvarit landshövding Bo Holmberg, ordförande samt ledamöterna Alf Egnerfors, Hans Ekström, Östen Eriksson, Viking Jonsson, Torsten Holmström, Birgitta Nilsson, Göran Forssberg, Marianne Normell, Sten E Karlsson, Kristina Malmnäs, Christina Andersson, Hélène Rheindorf, Iha Frykman och Gustaf Wachtmeister.

Bo Holmberg

Bertil Höije

Bilagor

Beslutskarta	bilaga 1
Översiktskarta	bilaga 2
Skötselplan	bilaga 3
Besvärshänvisning	bilaga 4
Sändlista	bilaga 5